

Nr 130.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1918 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 7 maj 1918 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 443, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att i de i berörda protokoll närmare angivna, under 4 särskilda punkter upptagna ärenden, medgiva försäljning av kronoegendomar eller upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Beträffande utredningen i dessa ärenden tillåter sig utskottet att hänvisa till innehållet i förberörda statsrådsprotokoll.

I fråga om de under punkterna 1, 3 och 4 i förevarande proposition upptagna framställningarna har utskottet icke något att erinra. Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen må medgiva,

1) *dels* att lotterna litt. C och D₂ av kronoegendomen ³/₄ mantal Blacksta nr 5 med ¹/₄₄ mantal Daglösan nr 2 i Gåsinge socken av Södermanlands län må försäljas till Gåsinge och Dillnäs kommuner mot en köpeskillning av 26,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt,

att ägolorterna säljas i det skick, de vid tillträdet befinnas, varvid kommunerna skola inträda i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägt till den brukare, som vid samma tid avträder ägolorterna;

[1*.]

*) Hänvisar till punkt 1 i Kungl. Maj:ts proposition.

att köpeskillingen skall erläggas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet;

att köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och kommunernas skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats;

att kommunerna skola svara för de å ägototterna för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder; samt

att kommunerna skola ensamma vidkännas kostnaderna för lagfart å köpet och för inteckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse samt andra med köpet förenade utgifter;

dels ock att lotten litt. B av samma egendom må försäljas till Blacksta mejeriförening mot en köpeskillning av 200 kronor att kontant vid tillträdet erläggas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, och under villkor att föreningen ensam vidkännes kostnaderna för lagfart å köpet samt övriga med detsamma förenade utgifter;

[3.]

2) *dels* att sju i statsrådsprotokollet omförmälda lägenheter litt. a, b, d, i, k, l och m må var för sig med i samma protokoll angivet område från förra militieboställena 1 mantal Kölaboda nr 3 Storegård och $\frac{1}{2}$ mantal Skateboda nr 3 Södergård i Göteryds socken av Kronobergs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med iakttagande beträffande lägenheten litt. b, att från försäljningen undantages av ägofiguren nr 180 en lika bred strandremsa som den, vilken enligt en i ärendet åberopad, av extra lantmätaren Carl Mohlin år 1912 upprättad karta skall undantagas från ägofiguren nr 181, samt under förbehåll att andel i den hemmanet Kölaboda tillkommande rätt till grund, vatten och fiske uti Helgeå ej ingår i försäljningen av denna lägenhet;

dels ock att ett i statsrådsprotokollet omförmält markområde om 10.535 hektar må jämte utanför samma område befintligt, förra militiebostället Kölaboda nr 3 Storegård tillhörigt vattenområde i Helgeå med tillhörande strand- och vattenrätt, i distriktschefen Arvid

Blombergs utredning benämnt övre delen av fallen, liggande ovanför Delarydsdammens uppdamda vattenyta, och mellandelen vid Delaryds damm, ävensom utanför markområdet befintliga holmar, grund och fiske försäljas till Strömsnäs bruks aktieföretag under villkor,

att köpeskillingen skall utgå efter ty i gällande lag om expropriation föreskrives och till beloppet på bolagets bekostnad bestämmas av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande och bolaget vardera utse en och domaren i orten den tredje, dock att köpeskillingen ej må bestämmas till lägre belopp än 21,200 kronor;

att köpeskillingen skall kontant inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet vid tillträdet;

att köparen skall vidkännas alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader; samt

att områdets innehavare skall, där så från kronans sida påfordras, uppsätta och för framtiden underhålla hägnad i gränsen mot kronans mark; samt

3) *dels* att två i statsrådsprotokollet omförmälda med I och IV betecknade lotter må från 1 mantal Hägernäs nr 1 under kronoparken Grönbo i Ramsbergs socken av Örebro län försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med iakttagande av de smärre ändringar i gränsen mot det undantagna området utefter ån mellan sjöarna Norr- och Södermogen, som kunna finnas erforderliga vid blivande ägostyckning å egendomen;

dels ock att tre i samma protokoll angivna, med II, III och V betecknade ägolotter må från samma egendom upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

[4.]

Under punkt 2 i förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva,

dels att vissa i statsrådsprotokollet angivna områden om tillhoppa 0.953 hektar må från kronoegendomen 1 mantal Bredaryd nr 3 Torp och $\frac{1}{2}$ mantal Bredaryd nr 4 Norregård i Bredaryds socken av Jönköpings län försäljas till Halmstad—Nässjö järnvägsaktieföretag mot en köpeskillning av 1,830 kronor att kontant betalas till Kungl. Maj:ts

[2.]

befallningshavande i länet vid tillträdet samt under villkor, att bolaget skall i gränsen mellan områdena, å ena, samt kronans mark, å andra sidan, uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel samt bestrida alla med områdenas fränskiljande och lagfarande förenade kostnader;

dels att ett i statsrådsprotokollet omförmält område om 1.318 hektar med tillägg för väg på sätt domänstyrelsen föreslagit må från samma egendom försäljas till Bredaryds församling mot en köpeskilling av 3,295 kronor att kontant betalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet vid tillträdet samt under villkor, att församlingen skall, där så från kronans sida påfordras, uppföra och för framtiden underhålla stängsel i områdets gräns emot kronans mark samt ensam vidkännas de med områdets avskiljande och med lagfart å fånget förenade kostnader;

dels att, med undantag av lägenheten Liatorp, övriga i två i statsrådsprotokollet intagna tabeller upptagna 20 lägenheter ävensom utskiftet Havrida äng må var för sig med i samma protokoll angivet område och med tillägg beträffande tomterna nr 13 och 16 av vägområde på sätt domänstyrelsen föreslagit från ifrågavarande egendom upplåtas i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för Johanna Andersson i Furu-kull till hembud å utskiftet Havrida äng;

dels ock att det område, som upptagits å distriktslantmätaren K. E. F. Lilliecronas i ärendet företedda karta, med undantag dock av de däri ingående tomterna nr 17, 18, och 19, må försäljas till fabrikören A. Lundell i Bredaryd mot en köpeskilling, som skall utgå efterty i gällande lag om expropriation föreskrives samt på Lundells bekostnad till beloppet bestämmas av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande utser en, sökanden en och domaren i orten den tredje, samt under villkor i övrigt:

att köpeskillingen skall kontant inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet vid tillträdet;

att köparen på egen bekostnad anlägger fortsättningen av en i statsrådsprotokollet omförmäld väg till kronoegendomens övriga ägor samt upplåter hela vägområdet till allmänt begagnande såsom väg;

att å området icke må uppföras fabriksbyggnader på närmare avstånd än 100 meter från huvudgårdens eller tomternas åbyggnad; samt

att köparen ensam vidkännas de med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader.

Motion.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt motion nr 479 av herr Nilsson i Landeryd vari hemställt att riksdagen måtte besluta att fem i motionen angivna lägen-

heter måtte försälas i enlighet med uppskattningmännens förslag samt i övrigt på de villkor, som i Kungl. Maj:ts förslag finnas angivna beträffande 20 till försäljning föreslagna lägenheter.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning avser dels upplåtande till Halmstad—Nässjö järnvägsaktiebolag av vissa mindre områden, dels försäljning till Bredaryds församling av ett område av 1.318 hektar, dels upplåtande av vissa närmare angivna egnahemslägenheter, dels ock försäljning till fabrikören A. Lundell av ett mindre område av egendomen.

I motionen ifrågasättes utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna egnahemslägenheterna upplåtande till respektive innehavare av ytterligare fem sådana lägenheter, benämnda Liatorp, Jonsbo, Bäckanäs, Götsbo och Husbacka.

Av handlingarna i ärendet inhämtas rörande de fyra ovan sistnämnda lägenheternas arealer och saluvärden följande:

	Areal hektar		Saluvärde kronor	
		Därav betes- och skogs- mark		Därav för växande skog
Jonsbo	9.0030	4.8440	1,770	336
Bäckanäs	33.7400	27.9750	7,800	4,886
Götsbo	14.9920	11.7600	6,800	5,215
Husbacka	9.2480	7.3380	4,100	3,087

Vidare ge handlingarna vid handen att uppskattningmännen ursprungligen jämväl ifrågasatt upplåtande till nuvarande innehavare av ifrågavarande lägenheter, att vederbörande jägmästare emellertid med hänsyn till den å områdena växande värdefulla skogen hemställt att försäljning av till områdena hörande skogsmarker under inga förhållanden måtte ske och för sin del ansett lämpligast, att lägenheterna fortfarande bibehölles till huvudgården, mot vilket sistnämnda förslag uppskattningmännen sedermera förklarar sig ej hava något att erinra. Överjägmästaren i Smålands distrikt har i ett den 21 mars 1917 afgivet yttrande ansett försäljning av nu ifrågavarande lägenheter synnerligen olämplig, då de vore belägna inuti den omfattande utmarken, vilken vore avsedd att bibehållas i kronans ägo samt vidare anført, att genom eventuell försäljning av desamma utmarken komme att minskas

Utskottet.

med 51.92 hektar delvis bevuxen med mycket vacker skog, vars värde, av jägmästaren år 1915 uppskattats till 13,524 kronor, nu torde uppgå till bortåt 18,000 kronor, att egendomens yttergränser, vilka nu vore synnerligen raka och vackra genom en försäljning av lägenheterna komme att bliva väsentligt förlängda och erhålla en mängd högst olämpliga vinklar och knän. Då slutligen områdena i fråga kunde erfordras för säkerställande av arbetskraft för såväl skötseln av huvudgården som för skogen har överjägmästaren på det bestämdaste avstyrkt deras försäljning. Kungl. Maj:ts befallningshavande har i likhet med skogstjänstemannen avstyrkt försäljningen av lägenheterna i fråga. Domänstyrelsen har förordat försäljning av allenast de i Kungl. Maj:ts förevarande framställning föreslagna lägenhetsupplåtelseerna.

Beträffande lägenheten Liatorp framgår av statsrådsprotokollet, att man med hänsyn till dennas belägenhet omedelbart invid Liatorps järnvägsstation ansett riktigast att ur synpunkten av stationssamhällets framtida utveckling utstycka lägenheten till tomter eller åtminstone behålla den i kronans hand för att framdeles användas till sagda ändamål och hade befunnits lämpligast att för närvarande välja det senare alternativet.

Motionären gör beträffande lägenheterna Jonsbo, Bäckanäs, Götsbo och Husbacka gällande bland annat att då å en var av dessa lägenheter icke finnes mer skog än till husbehov någon avsikt att i spekulations-syfte förvärva desamma ej kunde befaras, att den jämförelsevis stora arealen till allra största delen bestode av mossar, som för staten hade föga värde men som redan till stor del uppodlats av nuvarande lägenhetsinnehavarna och att ingen fara föreläge att upplåtelseerna skulle menligt inverka på tillgången på arbetskraft för kronoegendomens behov, alldenstund lägenheterna under alla förhållanden komme att för framtiden vara bebodda. I fråga om lägenheten Liatorp framhålles, att denna till största delen bestode av mossjord och att allenast den del av lägenheten, varå byggnaderna vore belägna, jämte en liten invidliggande sandkulle utgjordes av fastmark, vadan någon upplåtelse av tomter från detta område icke gärna kunde ifrågakomma. Slutligen påpekar motionären, att byggnaderna å samtliga nu ifrågavarande lägenheter ägas av innehavarna.

Ehuru utskottet ingalunda förbiser att såsom motionären framhållit vissa skäl tala för försäljning jämväl av lägenheterna Jonsbo, Bäckanäs, Götsbo och Husbacka håller utskottet emellertid före att vad som särskilt ur skogsvårdssynpunkt anförts däremot av vederbörande skogstjänstemän, med vilka såväl Kungl. Maj:ts befallningshavande som domänstyrelsen förenat sig, i detta fall bör tillmätas avgörande betydelse.

Beträffande lägenheten Liatorp anser utskottet att med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet anförts rörande denna lägenhets tilltänkta framtida disposition välbetänt och lämpligt, att densamma fortfarande bibehålles i kronans ägo. Lägenhetsinnehavarnas berättigade intressen torde emellertid böra vederbörligen tillgodoses genom lägenheternas förnyade upplåtande till innehavarna vid nu löpande arrendeperiods utgång.

Utskottet, som sålunda icke kan biträda den i motionen gjorda framställningen, har intet att erinra mot vad i Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslagits.

I anslutning härtill hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och med avslag å den i ämnet väckta motionen medgiva

dels att vissa i statsrådsprotokollet angivna områden om tillhoppa 0.953 hektar må från kronoegendomen 1 mantal Bredaryd nr 3 Torp och $\frac{1}{2}$ mantal Bredaryd nr 4 Norregård i Bredaryds socken av Jönköpings län försäljas till Halmstad—Nässjö järnvägsaktiebolag mot en köpeskilling av 1,830 kronor att kontant betalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet vid tillträdet samt under villkor, att bolaget skall i gränsen mellan områdena, å ena, samt kronans mark, å andra sidan, uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel samt bestrida alla med områdenas fränskiljande och lagfarande förenade kostnader;

dels att ett i statsrådsprotokollet omförmält område om 1.318 hektar med tillägg för väg på sätt domänstyrelsen föreslagit må från samma egendom försäljas till Bredaryds församling mot en köpeskilling av 3,295 kronor att kontant betalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet vid tillträdet samt under villkor, att församlingen skall, där så från kronans sida påfordras, uppföra och för framtiden underhålla stängsel i områdets gräns emot kronans mark samt ensam vidkännas de med områdets avskiljande och med lagfart å fånget förenade kostnader;

dels att, med undantag av lägenheten Liatorp, övriga i två i statsrådsprotokollet intagna tabeller upptagna 20 lägenheter ävensom utskiftet Havrida äng må var för sig med ovan angivet område och med

tillägg beträffande tomterna nr 13 och 16 av vägområde på sätt domänstyrelsen föreslagit från ifrågavarande egendom upplåtas i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för Johanna Andersson i Furukull till hembud å utskiftet Havrida äng;

dels ock att det område, som upptagits å distriktslantmätaren K. E. F. Lilliecronas i ärendet företedda karta, med undantag dock av de däri ingående tomterna nr 17, 18 och 19, må försäljas till fabrikören A. Lundell i Bredaryd mot en köpeskillning, som skall utgå efter ty i gällande lag om expropriation föreskrives samt på Lundells bekostnad till beloppet bestämmas av tre gode män, av vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande utser en, sökanden en och domaren i orten den tredje, samt under villkor i övrigt:

att köpeskillningen skall kontant inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet vid tillträdet;

att köparen på egen bekostnad anlägger fortsättningen av förberörda väg till kronoegendomens övriga ägor samt upplåter hela vägområdet till allmänt begagnande såsom väg;

att å området icke må uppföras fabriksbyggnader på närmare avstånd än 100 meter från huvudgårdens eller tomternas åbyggnad; samt

att köparen ensam vidkännes de med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader.

Stockholm den 3 juni 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Se utlåtande nr 129.

Reservation:

av herr *Hamilton*.